

Over de Via de la Plata naar Santiago

Over de Via de la Plata naar Santiago

Ervaringsverslag van een voettocht
met routetips en praktische adviezen

Ed van der Aa

**Dit landschap loop ik nu door
dit landschap loopt nu door mij**

**Wat was hier voor ik hier kwam
wat is hier als ik weer wegga**

Uit: *Als het eenmaal ochtend is*
De Beuk, Amsterdam, 2000
Ook opgenomen in mijn vorige pelgrimsboek

*Niemand zal het vreemd vinden
dat ik ook dit boek opdraag
aan de vrouw die wel zegt
goed alleen te kunnen zijn .....*

ISBN: 9789402134940
Uitgave: Brave New Books
Foto voorkant: Arco de Cáparra
Foto achterkant: voor het Santuario de Nuestra Señora in Muxía
Blz. 2: Kerktoren met ooievaars in Almadén de la Plata
Blz. 3: Oudste steensculptuur van de Heilige Jacobus
Blz. 5: Raam in de kathedraal van Sevilla
Blz. 6: Beeld van Trajanus in Itálica (replica)
Voor een routekaartje zie blz. 24
© Ed van der Aa, Roermond, 2015

Informatie en bestellingen: edvandraa@home.nl

Omgekeerd heimwee

(September 2014)

In mijn boek *Pelgrimage van Roermond naar Santiago de Compostela* (ISBN: 9789402113570, januari 2014) heb ik het op een van de laatste dagen over omgekeerd heimwee (blz 216): 'iets dat pijnlijk aangeeft dat de wonderlijke tocht voorbij is. Ik moet het nu doen met de herinneringen ....'

Herinneringen aan verrassende ontmoetingen, mensen die je aanspreken, landschappen die niet in je hoofd passen, weidse vergezichten, intieme dorpen en interessante steden. De confrontatie met jezelf in heden en verleden.

's Morgens in alle vroegte de dag tegemoet treden, niet wetend wat die dag brengt en waar 's avonds hopelijk het volgende bedje gespreid is, in ieder geval waar je slaapzak neergelegd kan worden. Een voetreis die je niet loslaat in de maanden erna en in de vele gesprekken erover. Het is moeilijk onder woorden te brengen wat dat gevoel van omgekeerde heimwee inhoudt. Hoewel sommigen het het loopvirus noemen, is het geen enge ziekte.

Dat krijg je ervan als je zoiets onderneemt. Staat tegenover dat ik ook wat ben kwijtgeraakt: mijn onbevangingheid (bijna 10% lichaamsgewicht even buiten beschouwing gelaten). Nadenkend over een volgende pelgrimage bekruipen mij meer angstgevoelens dan ik bespeurde bij de voorbereidingen van de vorige. Ik weet nu wat het betekent zolang van huis te zijn, zoveel kilometers voor de boeg, de eindeloos lijkende, lege gebieden, de eeuwig ruisende bossen. De zorgen om spijs, drank en de volgende slaapplek, de goede richting, het onvoorspelbare weer, onverwacht toeslaande pijn. Schoorvoetend en wankelmoedig zal ik op weg gaan, hopen het vertrouwen te herwinnen, dat mij vorig jaar sterkte.

Het schrikbeeld van de in het zwart geklede man, die zijn witte autootje op een stille bosweg vlak voor me in de berm parkeert en uitstapt. Waarom hier? Waarom nu? Net als ik aan kom lopen, zwaar bepakt, bezweet, ogenschijnlijk onbevreesd, onbewapend.

Ja, ik heb mijn loopstokken van de ANWB met scherpe punten. (Anti-Naast-de-Weg-Berovingen.) Ik passeer de auto zo normaal mogelijk, alert tot in mijn teennagels. De man loopt naar de ruimte voor de auto .... waar ik hem voorbijloop. Hij zoekt iets in het gras. Ik houd hem in een ooghoek in de gaten zonder mijn hoofd opvallend te verdraaien. Wanneer even later de weg een haarspeldbocht maakt, krijg ik de scharrelende man weer volledig in beeld. Hij heeft geen aandacht voor mij.

Nog iets wat soms met een golf van beklemming opnieuw naar boven komt en dan ernstiger afloopt dan in werkelijkheid geschiedde: aan de linkerkant lopend op een gewone, doorgaande weg zie ik een vrachtauto aan komen denderen. Wat ik pas op het laatste moment zie, is dat er een uitstekend ding op de laadvloer ligt. In dezelfde seconde dat ik naar links opzij spring, passeert het gevaarte me en zie ik in een ooghoek iets wat op een grote metalen cilinder lijkt. De rijwind van de kolos doet de rest. Wankelend sta ik aan de rand van een sloot mijn zegeningen te tellen en ben mijn stokken dankbaar dat ze me staande houden.

U bent gewaarschuwd! Ik ook .....

Het pelgrimeren laat me niet los en tussen de normale, dagelijkse bedrijven door krijgt het voornemen van een nieuwe voettocht geleidelijk aan vaste grond, meer in mijn hoofd dan onder de voeten.

Ik durf het onder voorbehoud af en toe te uiten in gezelschap, ook om mezelf te motiveren de mogelijkheden te verkennen. Zeker voor Ine is het prettiger er wat langer rekening mee te kunnen houden dat ik weer de kuierlatten neem. De kunst van het afscheidnemen, beheers ik niet goed. Maar goed oefenen.

Er zijn meer wegen die naar Santiago leiden

Wie informatie zoekt over de pelgrimswegen naar Santiago de Compostela vindt een overvloed daaraan over de tochten vanuit het noorden van Europa. Anders is het gesteld met de routes uit het zuiden en oosten dwars door Spanje. Dan doel ik in het bijzonder op de *Via de la Plata* (uit het zuiden), de *Ruta de la Lana* en de *Camino de Levante* (beide uit het zuid-oosten. De laatste valt deels samen met de *Camino del Sureste*). In het tijdschrift *Jacobsstaf* van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob is er wel eens aandacht aan besteed, maar ga maar zoeken in 105 afleveringen, waarvan ik er maar enkele in bezit heb.

Wat boeken betreft stuit ik op (vaak niet meer leverbare), Engels- en Duitstalige werken. Bv. twee vreselijk dure boeken bij Amazon.com: *Via de la Plata: Southern pilgrimroute from Seville/Granada to Santiago (Cicerone Guides)*, vanaf 78 dollar. En: *Walking the Via de la Plata*, vanaf 141 dollar. Zonder verzendkosten. Ook Bol.com heeft iets duurs in de aanbieding: *An auto-ethnographic account of walking the Via de la Plata Way*, prijs: 97 euro. Daar loop je niet mee weg!

Gelukkig zijn er goedkopere (15 euro), Duitstalige gidsen verkrijgbaar, zoals de Rother Wanderführer in handig zakformaat (met de duidelijke titel: *Via de la Plata*). Wel bijna 250 gram! Een kwart kilo. Is dat dan erg? Kom ik nog op terug, om maar eens een veel misbruikt (sprekers)cliché te hanteren. De meeste sprekers vergeten daarna waar ze op terug willen komen. Bijzonder lijkt me: *Auf der Suche nach dem Glück: eine Frau auf Pilgerreise auf der Via de la Plata*. Om voor de hand liggende redenen schaf ik dat niet aan.

In het Nederlands tref ik alleen (zoek ik niet goed?) het aardige boek(je) van André Brouwer: *Op de Via de la Plata ben je iemand*. In 94 blz. doet hij verslag van een pelgrimstocht per fiets. Voor een loper minder interessant w.b. routebeschrijvingen. Hij duikt zelfs Portugal in en maakt daar ergens een dagtocht van 130 km. Dat ben ik niet van plan.

“Niet alleen de beproevingen van zo'n zware tocht komen goed tot uitdrukking, tevens is het een mooi, integer verslag met veel persoonlijke inkijkjes. Hij maakt duidelijk dat de pelgrimage ook een reis naar binnen kan zijn en een erbetoon aan overleden dierbaren. Juist die verwevenheid is waardevol. Dit alles met een humoristisch sausje overgoten in een prettig leesbare stijl.”
(Review over dit boek; met toestemming overgenomen van de site van Bol.com.)

Na een tip van iemand ontdek ik nog een boek: *De zilverroute* van Bert Sitters, maar ook dit is een (al wat oudere) fietsgids. Niet het enige fietsboek van deze schrijver.

Op de landelijke dag van Het Nederlands Genootschap van Sint Jacob verneem ik van een boekhandelaar dat er een Nederlandse vertaling komt van een van de bovengenoemde Duitstalige gidsen, maar dat kan nog enkele jaren duren.

Natuurlijk mag ik hier niet onvermeld laten het meesterwerk van Cees Nootboom: *De omweg naar Santiago*. Daarin komen (delen van) de routes aan de orde. Logisch, want wat komt er niet aan de orde in dit omvangrijke boek? Ik hield tijdens het lezen een lijstje bij van steden, dorpen en landstreken, die me de moeite waard leken eens te bezoeken. Het waren er zoveel dat ik op een gegeven moment gestopt ben met noteren. De ontmoediging begon onder mijn vel te kruipen. Dit red ik niet in één leven. Hoe heeft Nootboom dat gedaan? In ieder geval gedurende heel veel jaren en niet te voet. Door in Spanje te gaan wonen! Scheelt heel veel aanloopkilometers. Ook dit is geen boek voor in de rugzak.

Kan ikzelf iets van een globale routebeschrijving in elkaar zetten? Zonder kaartjes, want die zijn elders te vinden. Hoogteprofielen? Geven een erg vertekend beeld in diverse gidsen. Dat kan ook wel in woorden, indien nodig tijdens een zeer geaccidenteerde etappe. Ik heb ze niet als een onmisbare, toegevoegde waarde ervaren. Op dit moment denk ik meer in de richting van een verzameling tips, gecombineerd met mijn bevindingen tijdens het lopen.

Zoals mijn ondertitel al aangeeft een *ervaringsverslag*. Geen toeristengids, waarmee je dit deel van Spanje even kunt gaan ontdekken. Die bedoeling heb ik niet. Er zijn meer dan genoeg goed gedocumenteerde en actuele reisgidsen. Op internet is op dat gebied hoofdpijnverwekkend veel te vinden.

Een binnenkomer in Laza! Rechtsaf om de sleutel van de herberg op te halen bij de politie of nog 13 km naar links (rechtdoor) naar Albergueria naar de schelpenverzameling van Luis.

De Weg van het Zilver

Dat is de simpele vertaling van de Via de la Plata. Begrijpelijk vanuit het historisch gegeven dat de Spanjaarden in vroeger eeuwen enorm veel zilver en goud uit Zuid-Amerika naar het thuisland hebben versleept. Een klein deel is in Nederland terechtgekomen dankzij Piet Hein in 1628 (*Zijn naam is klein, zijn daden benne groot, hij heeft gewonnen de Zilveren vloot, 3x*).

Tegenwoordig wordt algemeen aangenomen dat de naam van de route afgeleid is van het Arabische *BaLaTa* (*balatat*), de verharde of geplaveide weg. De benaming die de Moren na hun inval in Spanje (711) aan de weg hebben gegeven.

De meer dan tweeduizend jaar oude weg is een van de belangrijkste, historische verkeersaders van het Iberisch schiereiland en verbindt Sevilla met Gijón aan de Golf van Biskaje. Delen ervan zijn vermoedelijk nog ouder en gebruikt door herders en handelaars.

In de Romeinse tijd werd deze route uitgebouwd en veelvuldig gebruikt, uiteraard voor militaire doeleinden (snelle troepenverplaatsing). O.a. de grote steden Merida, Cáceres, Salamanca, Zamora, León, Astorga hebben allemaal een Romeins verleden.

Na het verval van het Romeinse rijk (vanaf de 5e eeuw) maakten de Moren dankbaar gebruik van de weg om in snel tempo naar het noorden op te rukken. Het jaar 711 geldt als startpunt van de Moorse invallen. Van 711 tot 750 was Al-Andalus een deel van het kalifaat van de Omajjaden, met als hoofdstad Damascus. Daarna werd Córdoba de hoofdstad van het kalifaat en kende Al-Andalus een periode van grote welvaart.

Het ligt voor de hand dat de Via de la Plata ook de verbindingsweg was tijdens de acht (!) eeuwen durende Reconquista, de herovering van de Christenen van het schiereiland. In 1492 viel het laatste Moorse bastion Granada. Gezien de lange tijdsduur van de Reconquista, die van noord naar zuid plaatsgreep, is het begrijpelijk dat de pelgrimage op deze weg pas veel later voorzichtig op gang kwam. In de noordelijke gebieden o.a. Galicië, León en Navarra kon al meteen vanaf de 10de eeuw de pelgrimage zich ontwikkelen.

Het voert te ver (alleen al door die zeer ruime tijdsperiode) om dit onderwerp hier uitgebreid aan de orde te stellen. Er bestaan veel informatiebronnen over dit onderwerp. Dat laatste geldt eveneens voor de geschiedenis van de Jacobusverering, waar ik dus niet over zal uitweiden. Veel is in nevelen gehuld en in mooie verhalen.

Ik wil hier niet onvermeld laten de Vlaamse kunsthistorica Mireille Madou, die een aantal boeken op haar naam heeft staan, vooral over de (kunst)historie van de pelgrimage naar Santiago, aangevuld met legenden en mirakelverhalen.

De pelgrim naar Santiago moet niet helemaal tot Gijón doorlopen, maar in Astorga de Camino Francés volgen of iets eerder al boven Zamora in Granja de Moreruela over de Camino Sanabrés westwaarts gaan naar Puebla de Sanabria en O(u)rense, en zo verder. De laatste variant heeft mijn voorkeur, aangezien de noordelijker gelegen route vorig jaar al door mij gelopen is en ik niet in herhaling wil vallen.

Ik hoop en verwacht op de Via de la Plata meer een vreemdeling te zijn, een peregrinus, een pelgrim in de ware betekenis van het woord. Ik hoop en verwacht meer een eenling te zijn met als motto: zwijgen is goud op de Weg van het Zilver.

In Granja de Moreruela moet je kiezen tussen de Camino Sanabrés naar Puebla de Sanabria en Orense of naar Astorga en dan de Camino Francés volgen. >>>

Even gewichtig doen

Na het lopen van mijn pelgrimstocht van Roermond naar Santiago in 2013 is mij meermaals de vraag gesteld: 'Wat is je het meeste tegengevallen?'

Behalve de onvoorstelbare afstand (24-2500 km) is dat geweest het gewicht op schouders en rug. Ik heb daar gaandeweg steeds meer last van gekregen en heb er vanalles aan gedaan om dat te verminderen en beter te verdelen, bv. door de rugzak met een koord stevig naar voren te trekken, waardoor het gewicht tevens op mijn borst hing. Het gewicht varieerde met de hoeveel eten en drinken vermoedelijk tussen de 12 en de 14 kilo. Een goed gemiddelde vergeleken met wat ik van anderen hoorde.

Ik had trouwens ook een buikzak (zeer aan te bevelen) voor de dingen die ik veelvuldig nodig had: routeboeken en -kaarten, drinkflesje(s), fototoestel, enz. Wat proviand had ik daarin voor het grijpen. Stel je voor dat je steeds je rugzak moet aftakelen! Dan takel je pas echt af gedurende de lange loopdagen.

Natuurlijk had ik de riemen van de rugzak zodanig afgesteld dat het gewicht op mijn heupen rustte, maar evengoed protesteerden mijn schouders steeds meer.

In Ponferrada heb ik me medisch laten onderzoeken in het Hospital de la Reina, omdat ik een verklaring nodig had om 2 nachten in de Albergue San Nicolás de Flüe te mogen verblijven. Daar kwam niets concreets uit, maar ik was blij met de extra dag en nacht broodnodige rust. Het advies van de medicus dat ik beter met de bus verder kon gaan, heb ik met ongeloof aangehoord en natuurlijk niet opgevolgd.

Het verminderen van gewicht spreekt voor zich. Steeds opnieuw bekijken wat echt nodig is en wat niet nodig is, achterlaten in een refugio of op een goed zichtbare plek, zoals ik met een prima paar schoenen heb gedaan in Reims. Dat was meteen ruim een kilo minder, maar veel kleine dingetjes maken samen ook heel wat uit. Ik heb zelfs een tube voetcrème ergens half leeggspoten. Je kunt je afvragen of je zo'n tube wel mee moet nemen, maar bij vertrek is het moeilijk te bepalen wat echt nodig is en wat niet. Voor alle zekerheid stop je dus te veel in je bagage. Hier geldt het bekende cliché: alles wat je thuis laat, is mooi meegenomen. Ook alles wat je terug kunt sturen, is mooi meegenomen. Ik heb drie keer overbodige kaarten, boeken, e. d. naar huis verzonden. De enveloppen met adressering had ik bij me.

Voor een volgende tocht weet ik zeker dat ik minder meeneem en dat alles van tevoren (nog beter) gewikt en gewogen wordt. Ik ga uitproberen of het mogelijk is met twee kleinere rugzakken te lopen, eentje op de rug en de andere aan de voorkant, zodat mijn (beperkte) bagage echt verdeeld is. Er is onderweg vanalles te koop en pelgrims wisselen niet alleen woorden met elkaar, maar ook allerlei min of meer noodzakelijke spullen.

Zoals reeds opgemerkt: in refugio's vind je nogal eens afleggertjes, die duidelijk niemand meer toebehoren. Onrechtmatige toe-eigening heb ik gelukkig niet zelf hoeven te ervaren, ik heb het wel gehoord van anderen. Pelgrims zijn net mensen. Zo was iemand op een ochtend zijn dure loopstokken kwijt. Advies: koop geen dure loopstokken.

Er zijn broekriemen in de handel met een rits over de hele lengte aan de binnenkant. Daar kun je bankbiljetten opgevouwen in kwijt; worden wel nat van de transpiratie. Voor 's nachts is een slaapzak handig waarin aan de binnenzijde een zakje zit, af te sluiten met klittenband. De bekende buiktasjes zijn handig, maar trekken dieven aan als een strooppot de vliegen. Daarin is de buit te vinden. Buittasjes .....

Open deur: je gewicht (dat op den duur behoorlijk af kan nemen. In mijn geval 2 kg per maand) rust op je voeten en die krijgen het zwaar te verduren. Verzorg ze goed en bij het minste onraad (gevoelige plekken bv.): sporttape erop plakken! Dat dan zonder vouwtjes, die weer zouden kunnen irriteren. Gelezen over een pelgrim (man) die maandverband onder zijn voeten plakte. Dan krijg je pas echt vleugeltjes!

Knip je (dikke) teennagels niet te kort en niet in de dagen voor je op pad gaat, maar veel eerder. Het randje huid dat na het knippen vrijkomt, is erg gevoelig; na enkele kms is de pijn niet te harden. Intapen dan maar.

Je armen kunnen iets van het gewicht op je voeten overnemen. Namelijk door met loopstokken (poles) te wandelen. Voordelen: een klein percentage gewicht wordt door je armen en de stokken overgenomen, waardoor vooral je knieën wat ontlast worden, zeker bij bergafwaarts lopen. Dat is regelmatig het geval op deze lange tochten.

Verder is je balans veel beter. Door de zware bepakking ligt je zwaartepunt veel hoger dan normaal en op ongelijke, modderige stukken raak je makkelijk je evenwicht kwijt. De stokken behoeden je voor uitglijers en omzwikkingen. Ik spreek uit ervaring: op 2450 km ben ik niet één keer onderuit gegaan dankzij mijn poles. Mijn enkels gedroegen zich voorbeeldig.

Je komt op langere stukken in een bepaalde cadans, dankzij de poles en als wapen tegen ongewenste ontmoetingen (honden) kunnen ze van dienst zijn. Gelukkig heb ik dat nog niet hoeven testen. Als 'waslijntje' kunnen ze eveneens nuttig zijn.

Ik wil hier ook even het schoeisel ter sprake brengen. Beknopt, want je kunt er eindeloos over doorgaan. Belangrijkste: loop op (stevige) schoenen die je kent, waar je ervaring mee hebt. Dan kun je de discussie vermijden over hoge of lage schoenen. Mijn schoenverkoper ging die discussie gelukkig uit de weg. Mijn voorkeur ligt bij lage schoenen. Voordelen: doorgaans lichter, minder zweterig, minder luchtjes. Je kunt er in de vrije tijd gewoon mee over straat. Ik neem dus geen slippers o.i.d. mee.

Belangrijkste: je enkels blijven in training. Die worden wat lui en zwak in hoge schoenen. Ook hier weer: denk aan het gewicht van je schoenen; elke gram moet je meeslepen. Zware, hoge bergschoenen komen m.i. dan niet in aanmerking, tenzij je er, zoals gezegd, positieve ervaring mee hebt.

Wat je wel hoort als voordeel van hoge schoenen: ze beschermen beter tegen modder (en keien). Nou, als je echt door de modder moet baggeren, is er weinig of geen verschil! Probeer de ergste modder te ontwijken en gebruik je stokken om 'recht door zee' te gaan. Koop je schoenen 1 maat groter dan normaal. Schoenen die precies passen, gaan op den duur knellen.

Onverhoopte blaren: doorprikken, velletje laten zitten, ontsmetten, afdekken met een pleister en/of tape. Regelmatig verversen. Evenzo met kleine wondjes. Huidvervangende pleisters (Compeed e.d.) zijn erg duur en bieden daarvoor weinig meer.

Ik ben niet erg enthousiast over de zgn. gamaschen (beenkappen). Ze zullen zeker weleens nut hebben in bepaalde omstandigheden (hoog nat gras), maar i.p.v. van je broek worden die dingen dan nat en smerig. Moet je die ook nog uitwassen en droog zien te krijgen. Bij hevige regenval zullen de kappen de nattigheid tijdelijk buiten je broek en schoenen houden. Hoe lang is tijdelijk en hoe omslachtig is het aan- en uittrekken? Wat zijn de kosten? Het gewicht? Ieder beoordeelt het maar zelf (dat geldt trouwens voor al mijn adviezen). Ook wat dit betreft: oefen tijdig voor je vertrekt.

Monument voor de schoen in Requejo

Probeer alles van tevoren uit. Maak (lange) trainingstochten, probeer je bepakking uit. Zitten er geen vervelende naden aan de binnenkant van je broek? Broek mag niet schuren; de binnenkant van je dijen zijn gevoelig daarvoor. Belangrijk: naadloze, niet te dunne sokken met L en R aanduiding, 3 - 4 paar. Afritsbreken? Niet aan mijn adembenemende benen! Ik heb eens iemand bezig gezien met afritsmouwen. Wat een gedoe!

Neem geen handschoenen mee. Sokken functioneren prima aan je handen indien nodig. Een alles bedekkende poncho bewijst goede diensten bij regen. Als het dan ook nog hard waait, kan het ding helaas averechts tekeer gaan. Wel zo prettig en hygiënisch: een eigen kussensloop; je hoofd te rusten leggen op iets van thuis.

Een tentje meenemen? Niet op mijn rug! Als je een ervaren kampeerder bent en niet opziet tegen het extra gewicht en de rompslomp: doen. In alle andere gevallen: niet doen.

Pelgrims laten hun lasten achter tijdens de tocht. Althans dat is vaak de bedoeling. Ik heb onderweg gezien en gehoord dat die last nogal eens een tent betreft.

In Spanje langs de Camino Francés wordt (meer dan) voldoende, goedkoop onderdak aangeboden, reserveren is daar overbodig, meestal niet mogelijk zelfs. Realiseer je wel dat het in de zomermaanden druk is op deze Camino. (Ik blijf dat woord uit ontzag met een hoofdletter schrijven.)

In België en Frankrijk is langs de route aan onderdak te komen via toeristenbureaus, gemeentehuizen, openbare gelegenheden. Doe je mond open en vraag naar slaapgelegenheid. Neem af en toe een goedkoop hotel. Raadpleeg de routegidsen, waar rijtjes adressen instaan en adreslijsten van Jacobsgenootschappen. O.a. in Reims en Vézelay worden dergelijke lijsten verstrekt aan de pelgrims. Meld je dus bij die mensen. In refugio's hangen soms overnachtingsadressen op prikborden. Ik kreeg ze af en toe onderweg aangereikt.

Zorg dat je in het bezit bent van een Credencial del Peregrino, een Pelgrimspaspoort, te verkrijgen o.a. bij Het Nederlands Genootschap van Sint Jacob te Utrecht. Daar kun je tevens terecht voor routeboeken en advies over alles wat de pelgrimage betreft.

Zie: santiago.nl/genootschap

De overnachtingsmogelijkheden langs de Via de la Plata moet ik afwachten. In de Rother Wanderführer *Via de la Plata* staan adressen en er zijn via internet overzichten op te vragen.

Zie: compostelagenootschap.be/Resources/Public/infodagen/albergues

Ook: jpeters.nl/overnachting

Ik was op een zeer warme middag een aantal kms ten noorden van Epernay en vond het adres van een vertegenwoordigster van Les Amis de Saint Jacques. Mijn blijdschap een adres voor de nacht gevonden te hebben, strandde op het bozige gezicht en dito begroeting van de betreffende mevrouw. Zij nam het mij kwalijk dat ik zomaar plompverloren en bezweet kwam binnenvallen en alle service van haar verwachtte. Waarom niet even gebeld?

Met het schaamrood op de kaken, wat niet opviel vanwege mijn verhitte gezicht, kon ik niets anders dan haar alle gelijk van de wereld geven. Dat temperde haar verontwaardiging en ik kreeg zowaar een glas water, maar kon na het opdrinken daarvan evengoed vertrekken. Deze onaangename ervaring was gelukkig maar eenmalig en bijzonder leerzaam. Vooral op privé-adressen heb ik me daarna ruim van tevoren telefonisch aangemeld. Had men zelf geen plek dan werd ik verder geholpen. Het is geruststellend als je 's morgens weet waar je 's avonds onderdak hebt.

Zijdelings iets over de kosten. In diverse gidsen wordt daar globaal een gooi naar gedaan. Eigenlijk kun je er weinig zinnigs over zeggen. Kosten hangen erg samen met je persoonlijke handel en wandel. Welke herbergen kies je: hostals, hotels, privé-adressen, tentje? Wat biedt men je aan voor je goede geld? Dat varieert enorm. Omdat ik op mijn vorige tocht benieuwd was naar de aanslag op mijn beurs heb ik de kosten van de overnachtingen bijgehouden. Wat voor de hand ligt: hoe verder naar het doel (zeker in Spanje) hoe goedkoper de voorzieningen.

In België heb ik wel eens 50 euro betaald voor een kale overnachting in een gîte. Zou ik een 2de keer niet meer doen. Wat moet ik met een heel huis? In Spanje en een enkele keer in Frankrijk sliep ik ook wel gratis of voor een donativo (soms vraagt men 5, 10 of 15 euro).

Het gemiddelde van 126 nachten op de Camino is het fraaie bedrag van 14,88 euro, waaraan uitdrukkelijk toegevoegd moet worden dat dit heel vaak inclusief ontbijt was en regelmatig inclusief avondeten. Koffie, thee, drankje, douchen en wasje doen, spreken voor zich.

Ik kan niet vergelijken met de uitgaven van anderen, omdat ik dat simpelweg niet weet. Mij vielen de kosten alleszins mee. Bedenk dat je thuis uit de kost bent.

In tegenstelling tot andere reizen, laat je het natuurlijk uit je hoofd om allerlei interessante spullen te kopen onderweg. Deze keer dus geen boeken, cd's, aardewerk, glaskunst, prullaria, enz. Heerlijk gevoel!

Als je heel goedkoop uit wilt zijn: in Noord-Frankrijk trof ik een pelgrim die regelmatig buiten overnachtte. Hij had geen tent, maar zocht een beschutte plek en legde daar een stuk plastic, zijn matje en slaapzak neer. Bij goed weer is dit een mogelijkheid, hoewel niet echt comfortabel.

Verkijk je overigens niet op de kosten van een camping. Een plekje 'in de wei' is niet gratis. Onderweg gehoord dat het niet altijd op prijs gesteld wordt dat tentjes op particulier terrein worden neergezet. Opvouwen, inpakken en wegwezen! Pelgrim? Zwerver? Landloper? Zoek de 10 verschillen.

Vorbereidingen

(November 2014)

Mijn volgende tocht begint vastere vorm te krijgen. Om in Sevilla te komen, is het het makkelijkst en snelst om te vliegen. Vanaf het vliegveld kun je voor 4 euro met een EA-bus naar het centrum.

Vanwege die vliegpreis heb ik goedkope, uitschuifbare poles gekocht. Toch nog 78 cm, maar als ik ze helemaal uit elkaar haal, win ik 4 cm. Hopelijk mogen die mee.

Aangezien de startplaats Sevilla een zeer mooie en interessante stad is, is het te overwegen om enkele dagen te blijven (datzelfde geldt voor de bestemming Santiago). Een idee is om een goedkope stedenreis van enkele dagen naar Sevilla te boeken (bv. via Arke). Vliegpreis en hotel, evt. maaltijden zijn dan geregeld. Probleempje is dat de retourvlucht dan overbodig is. Omdat die geannuleerd moest worden, belde ik met Arke. Op de vraag waarom ik niet terugvlieg, gaf ik als antwoord: "Ik loop terug!" Het bleef even stil aan de andere kant. Mogelijk kan ik naderhand iets terugvragen vanwege die annulering.

Uiteraard klopt mijn antwoord niet helemaal. Vanuit Santiago moet je wel nog thuis zien te komen. Teruglopen zoals de middeleeuwse pelgrims zie ik niet zitten. Er zijn diverse andere mogelijkheden: vliegtuig, trein, auto, bus. Omdat ik de vorige keer de langzame manier verkoos boven de snelle ben ik met de bus, een Euroliner van de maatschappij ALSA, teruggereisd. Je ziet (een deel van) de route in de omgekeerde richting. Je kunt a.h.w. de loper weer oprollen. In een apart kantoortje bij het pelgrimsbureau van Santiago kun je een plaats in de bus reserveren. Zonder reservering geen plek! Om 11.30 uur vertrok de bus op een donderdag (ook nog op dinsdag en zaterdag) en de dag erna was ik om 18.30 uur bij het station van Breda, 31 uur later. Niet vergeten over te stappen in Burgos! Er werd alleen nog gestopt in Lille, Brussel en Antwerpen. Natuurlijk ook af en toe bij een wegrestaurant.

Wat al vastligt: op maandag 9 maart 2015 vlieg ik om 16.45 uur naar Sevilla om daar dan in ieder geval tot de 12de te blijven. Op de terugvlucht van Transavia Airlines, vluchtnummer: HV 6730 blijft mijn stoel leeg. Ik begin dan de eerste etappe te lopen naar Guillena, 22,3 km. Ik kan eventueel nog een nacht extra blijven in pelgrimshostal Triana, maar dan begin ik te lopen op vrijdag de 13de. Ben ik misschien bijgelovig? Nog vier maanden om daarover na te denken en een antwoord te geven. Adres herberg: Rodrigo de Triana 69. Vanuit het centrum aan de overkant van de rivier. Een zeer centraal gelegen adres lees ik in een reisverslag: Pension San Pancraccio, Calle Cruces 9. In een grote stad is overnachten geen probleem.

Wat ook een goed idee is: alvast het eerste stuk (± 10 km) lopen op 12 maart tot de oude Romeinse stad Itálica, net voorbij Santiponce. De eerste Romeinse stad op het Iberisch Schiereiland; in 206 v. Chr. gesticht door het militaire genie: Publius Cornelius Scipio Africanus Maior. Vlakbij de archeologische site ligt een hotel met de toepasselijke naam: Anfiteatro Romano. Bij vroegboeking biedt men een riantte korting. Bijna een hele dag in het

voetspoor van de Romeinen en op vrijdag een korte etappe naar Guillena; minder kans op ladders en zwarte katten. Een beregoed idee!

Nog 2 voornemens: om 2 bijzondere steden te zien wil ik vanuit Cáceres met een bus naar Trujillo en vanuit Salamanca naar Ávila (dit kan ook per trein). Uiteraard steeds terug naar het punt waar ik de route verliet. Geen gefoetel! Onlangs in een zeer uitgebreid boek over de Camino Francés (*Voer voor de goede wolf*, geschreven door Jan van Gisbergen. ISBN: 9789077747537) gelezen dat er op die weg veel met de bus gereisd wordt door pelgrims. Ik kan daar geen waardering voor opbrengen. Geen aflat met een uitlaat! De eerste bladzijdes van dat boek maakten dit gedicht wakker in mijn hoofd:

Ermita de Eunate

**Daar in Eunate ontmoette ik de vreemdeling
verzonken in gebed in de kleine kapel
Ik las zijn gedachten, hij de mijne
alleen maar door stille aandacht
in de koelte binnen waar het invallende licht
herinnerde aan de hitte rondom
herinnerde aan de verlopen dagen**

**Gedachten ginds
waar mijn terugkomst verwacht wordt
mijn niet uitgesproken woord gehoord**

**De vreemdeling staat op
Ik loop naar buiten**

Poging de loutering van de pelgrimage en de ontmoeting met de ander en jezelf uit te drukken met de verstillig van een bepaalde plek als entourage. Tevens de ontmoeting met de ander in jezelf. Blijft dat mogelijk nu het steeds drukker wordt op de Camino Francés? Het is niet aan mij daarop te antwoorden. Elke wandelaar oordele zelf.

Ook over het genoemde boek *Voer voor.....* Waar ik juist het alleen-zijn zocht, zoekt pelgrim Jan voortdurende het contact met anderen op zijn tochten. Hij wordt depressief als hij alleen is, hunkert naar ontmoetingen. Vorderend in het zwaar op de schoot liggende boek begint het gênant te worden dat hij steeds maar weer medepelgrims in close-up vastlegt met zijn camera en allerlei intieme en pijnlijke details uit hun levens weergeeft in het boek. Dan beweert hij ook nog regelmatig zich in te houden. Helaas doet dat voor mij afbreuk aan het verder zeer informatieve boek. Ik zou zeggen: koester je ontmoetingen, maar bescherm hun privacy en nog iets: laat de alcohol de spiritualiteit niet overnemen.

(December 2014)

Inmiddels uitgeprobeerd hoever ik kom met het inpakken van 2 kleinere rugzakken. Het lukt om er het allernoodzakelijkste in te krijgen, zelfs de vrij kleine slaapzak'rollade'. Natuurlijk moet de slaapmat opgerold buitenboord blijven in een eigen foedraal.

Zodoende kom ik voor de rugzak op 4,5 en voor de buikzak op 3 kilo. Tel er een kilo eten en drinken bij, dan zit ik op dit moment op 8,5 kilo. Daar doe ik het voor. Als maar niet in de komende tijd blijkt dat er toch nog een en ander bij moet.

Het lopen met deze sandwichbepakking gaat goed. Het is wel zaak de 4 schouderbanden in het gareel te houden. Ze mogen niet afzakken en niet al te erg op elkaar drukken. De buikzak belet wel enigszins de blik naar benedenvoor. Kwestie van wennen?

Afdwalen tegen een donker decor

De dagen worden korter en korter. Donkere, druilerige decembermaand, die niet uitnodigt tot veel activiteit. Meer behoefte aan een winterslaap. Het wordt nauwelijks licht. De media brengen wekenlang, behalve de ziekmakende stortvloed aan zorgverzekeringreclames (wie betaalt die miljoenen?) de overbekende 30 tot 40 niersteenopwekkende kerstliedjes. *Flappie* is nog het beste te verteren. Sterke tekst in al zijn eenvoud, maar mijn stukje kerstkonijn krijgt zomaar een bijsmaak.

Herinnering aan onze eigen (kerst)konijnen, die ook spoorloos verdwenen zonder dat de rechtmatige eigenaar om goedkeuring gevraagd werd. Het was in de tijd van leven en sterven van Flappie, begin jaren zestig. De tijd vóór de overvolle supermarkten. De tijd dat een gewenst product voor je neergelegd werd op de toonbank. In Spanje recent nog meegemaakt.

Op de Markt van Roermond wordt *Kerst met de Zandtovenaar* opgenomen en tijdens de kerstdagen enkele keren uitgezonden. Zeer sfeervol. Staat tegenover de ellende van de grote brand van 16 december. Dagenlang is de Roermondse binnenstad afgesloten vanwege de asbestwolk die over de stad trok. Wat een schade en treurigheid alom. Schoenen afspoelen na een korte wandeling. Via omwegen lukt het me met de auto de stad uit te komen, gelukkig later weer erin met een gratis wasbeurt van de brandweer. Op 21 december laten we de kortste dag achter ons, dus tevens de langste nacht. Het wordt tijd.

De Top-2000 verjaagt het eerdergenoemde kerstgetingeltangel; 2015 komt in zicht. Slechts één goed voornemen: veel oefentochten maken, voordat de ouderdom echt vat op me krijgt. Heuhh? Ja, het staat er zoals ik het bedoel: ik voel dat dit gestel richting 67 jaar gaat. Ik loop er voor weg .....

(Januari 2015)

De ellende in de wereld, ook in Europa, neemt buitensporige proporties aan. De ene aanslag volgt op de andere van moslimextremisten. Er worden kalifaten opgericht. De geschiedenis herhaalt zich. Men gaat over lijken van tienduizenden zgn. ongelovigen. Rivieren van bloed

stromen samen met de Eufraat en de Tigris, in het gebied waar de bakermat van de beschaving heeft gelegen. In Nigeria vinden op vergelijkbare schaal slachtingen plaats. Meisjes worden als minderwaardig gebruiksvee behandeld.

Wat bezielt volwassenen die zich veroorloven kinderen een bomgordel om te hangen? Is dat uit te leggen? Welke ziener heeft dat in zijn oneindige wijsheid bedacht? Is het uit te leggen dat jonge mannen als hoogste ideaal in hun leven zien: anderen de keel af te snijden en oproepen doen om waar en wanneer het maar mogelijk is, politieagenten een kogel door het lijf te jagen? Kan iemand dat uitleggen? Kan iemand met droge ogen aanschouwen hoe kunstschaten uit de dageraad van de beschaving met grof geweld vernietigd worden? Is er een godheid die dit allemaal goedkeurt?

Mijn geloof in een rechtvaardige wereld begint te wankelen. Mensen worden vermoord vanwege hun geloofsovertuiging, beroep, ras of zomaar omdat ze op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats waren. Een tekening kan je de kop kosten. Miljoenen betuigen hun medeleven in massademonstraties. Hoe simpel kan het zijn: het recht op het hebben en het uiten van een mening?

De digitale reacties vormen een oceaan van enen en nullen. Niet meer te overzien, ook niet meer zinvol. In de jaren zestig lasen wij een alleraardigst boekje: *De wereld gaat aan vlijt ten onder* van Max Dendermonde. Had hij het in deze tijd geschreven, zou de titel kunnen luiden: *De wereld gaat aan meningen ten onder*. Een goede variant: *De wereld gaat aan informatie ten onder*. De vloedgolf aan meningen en informatie is buiten alle oevers getreden en bedreigt steden en dorpen. Breng je kostbare eigendommen naar boven, zolang het nog kan. Red lijf en leden, mogelijk in afgelegen streken, waar geen sociale of wat voor media dan ook je hersenen doorweken. Ga wandelen tot de einder en daarna zien we wel verder.

De onheilsstemming wordt in een passend decor geplaatst door dagenlange regenbuien. Donkere dagen. Wie is de Mol? Ik, langzamerhand. Aangeslagen duik ik onder. Volgens berichten in de krant ben ik niet de enige: ruim 1 miljoen landgenoten zakt in deze donkere, kliederige maanden door de bodem van het bestaan en wenst (tijdelijk) een niet-bestaan. Lichttherapie schijnt te helpen tegen deze winterblues. Ik heb er geen ervaring mee, trek mijn oude loopschoenen aan en wandel de dagen en weken aan flarden, evenals die schoenen. De zoutzuurwolk die op 14 januari over Midden-Limburg trekt, helpt in ieder geval niet om de zaak op te frissen, wel om af te bijten.

De maand is bijna om, maar er volgt een toetje op 29 januari: geen NOS-journaal om 8 uur! Er blijkt in het NOS-gebouw een operette-achtige gijzeling aan de gang met een amateuristische, goedgeklede jongeman uit Pijnacker in de hoofdrol. Zijn tekst is niet sterk en lijkt afkomstig uit een slechte misdaadfilm, bolstaand van complottheorieën. Voor de zekerheid heeft hij de essentie opgeschreven en enkele aanwezigen mogen het document lezen. Hij wil zendtijd! Verstopst zijn pistool (nep blijkt later) achter zijn rug alsof hij er zelf bang voor is.

In een regiekamer geeft hij al snel de regie uit handen: "Wat gaat u doen?" Hij laat zijn pistool heel vlug vallen alsof het gloeiend heet is en loodzwaar. Na het advies aan de binnenstormende, veel te hard schreeuwende agenten om vooral rustig te blijven, gaat hij in zijn nette pak op de vloer liggen en wordt bekropen door enkele dienders.

Meteen dezelfde avond en in de dagen daarna gaan alle sluizen open en braakt heel Nederland al dan niet voorgekauwde meningen uit. Daar gaan we weer ..... Pijnacker is er niet blij mee om op deze manier even de aandacht van de wereld te krijgen. Pijnacker? Dat zoeken we op.

(Februari 2015)

Een goede kennis leent me het boek *Compostela, voetreis naar het einde van de wereld* van de Franse schrijver Jean-Christophe Rufin (ISBN: 9789085425748). Hij geeft een bijzonder originele en relativerende kijk op de Camino. Hij liep de Camino del Norte in 2011. Ik kan er de carnavalsdagen mee overbruggen.

Voor de buitenstaander: carnaval is het enige feest dat drie dagen duurt, maar door de rechtgeaarde sjoenkelaar uitgesmeerd wordt tot een aan een psychose grenzende, geestelijke dwaling en lichamelijke uitputtingsslag van een maand of vier (met een toegift rond halfvasten) vaak op gang gebracht en versterkt door alcohol, weinig slaap en slecht eten. Alles is er in deze periode op gericht de op handen zijnde vastentijd van 40 dagen te compenseren. De ingewijden noemen dit feest bij voorkeur vastelaovend. De gekte teruggebracht tot één avond, waarmee de indruk gewekt wordt dat het allemaal wel meevalt; zo erg is het niet. En dat vasten? Dat valt ook wel mee .....

Iets over het boek *Compostela*. Heerlijk te lezen hoe Rufin in een ironische stijl de 'dwangarbeiders van de Camino' bescheidenheid leert en soms ontmaskert als opscheppers, valsspellers en gelukzoekers, hoewel dat laatste niet negatief bedoeld is.

Door zijn ontvullende constateringen sta je weer met pijnlijke voeten op het modderige pad. Opmerkelijk is dat ook hij erop wijst dat deze tocht verslavend kan werken.

Troostrijk te lezen dat de niet te beantwoorden waarom-vraag door het lopen van de eindeloze weg wordt verbannen naar de buitenregionen van het denken. Een van de heilzame gevolgen van de Camino, volgens Rufin. Laat anderen (niet-lopers) zich maar met die vraag bezighouden en naar een antwoord gissen. 'Ik ben gewoon vertrokken, dat is alles,' is droogjes op de achterkaft te lezen.

De ontberingen die Rufin als wildkampeerder lijdt, vermijd ik door ander onderdak te zoeken. Zijn probleem is dat hij niet kan slapen met knorrende medepelgrims om zich heen in herbergen. Volgens hem worden de neusholten van sommige slapers, hoe tenger en onschuldig ook, omgebouwd tot jachthoorns. Maar lukt slapen dan wel als je geritsel rond je tent hoort of als die tijdens een onweer meegesleurd dreigt te worden?

Wat mij aanspreekt, is dat Rufin eerder de eenzaamheid en de stilte zoekt dan het gezelschap en de drukte. De bedevaart vraagt onthechting en naar binnen schouwen. Dat lukt moeilijk in gezelschap van anderen.

Zijn voetproblemen hoop ik vanuit mijn ervaring te kunnen ontlopen. Pijn en blaren, waarschijnlijk t.g.v. te kleine, niet ingelopen schoenen. Als hij in bloed loopt te baden, neemt hij noodgedwongen de bus naar Bilbao voor een aantal kms. Het lijden doet hem bijna besluiten vandaaruit terug te keren naar Frankrijk.

Na een extra dag rust in de stad verlaat hij die met de metro (en met nieuwe schoenen). Vervolgt zo zijn pelgrimage voor vele kms. Daar ik zijn (voet)problemen niet kan inschatten, mag ik hier niet over oordelen.

De voetreis voert hem nabij Mogro langs reusachtige metalen pijpen die kms lang leiden naar een chemische fabriek, een apocalyptische omgeving.

Wat je in Spanje op veel plaatsen ziet: veel leegstaande nieuwbouw, fraaie landschappen en oude stadjes verpestend. De kuststrook vaak extra verkankerend door de toeristenindustrie. Het is zaak de drukke en hete zomermaanden te mijden als pelgrim. Rufin heeft het ergens over 'de hedendaagse tragedie van het massatoerisme'.

De eenzaamheid van de tocht en de overweldigende natuur ontsluit voor hem de geheimen van de Camino, zowel positief als negatief van aard. Lees dit boek en ben zo getuige van zijn boeiende ontdekkingsreis.

Nog 2 aanbevelenswaardige, want leerzame boeken:

- *Klimmen naar kruishoogte* van Tosca Niterink (ISBN: 9789400403116). Een heerlijk boek over het wandelavontuur van de schrijfster (ook bekend als de vrouwelijke helft van het vermakelijke duo Theo en Thea) en haar vriendin Anita Janssen. Zij lopen vanuit Granada eerst de Camino Mosarabe en vanaf Mérida de Via de la Plata. Met veel humor en (zelf)ironie slaan zij zich door de uitdagingen heen. Hoe krijg je het voor elkaar om tegen de keer in te lopen en te veronderstellen dat de andere pelgrims van noord naar zuid lopen? Dan nog de andere (ver)dwalingen van deze twee Dappere Dodo's. De ontmoeting met de potloodventer is te idioot voor woorden. Tosca weet ze te vinden.